

Sammanställning av domslut

Nedan följer en sammanställning av domsluten i Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätts tillståndsdom den 12 november 2012 i mål M 1048-11 och Mark- och miljööverdomstolens dom den 28 juni 2013 i mål M 10715-12, avseende tillstånd till saneringsåtgärder av hamnbassängen i Oskarshamn.

Utgångspunkten är mark- och miljödomstolens tillståndsdom från 2012. **Text som är understruken och i fetstil** avser ändringar genom mark- och miljödomstolens rättelse/komplettering den 23 november 2012. Understrukna ord och stycken avser ändringar och/eller tillägg genom Mark- och miljööverdomstolens dom.

Projektet har tagit fram sammanställningen i informationssyfte och för att förenkla läsbarheten. Sammanställningen bör inte användas som beslutsunderlag. Domarna finns att ladda ner på projektets hemsida renhamn.se. Vid tolkningen av tillståndet, kan även behöva beaktas vad kommunen angett och medgett samt vad mark- och miljödomstolen och Mark- och miljööverdomstolen angett i sina domskäl.

DOMSLUT

Mark och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen och lämnar Oskarshamns kommun (kommunen) tillstånd enligt 9 och 11 kapitlen miljöbalken, avseende utförande av följande åtgärder för sanering m.m. av föroreningar i hamnbassängen i Oskarshamn, berörande fastigheterna Oskarshamn.3:1, Kolberga 2:4, Kristineberg 1:1, 1:5 och 1:6 samt Verkstaden 4, 11, 18 och 19; samtliga fastigheter belägna i Oskarshamns kommun.

- (a) Muddring av upp till cirka 800 000 m³ förorenade sediment ned till i ansökan eftersträva bottenivåer (enligt ritning 02 i miljökonsekvensbeskrivningen) Övertäckning av förorenade botten sediment inom delar av den inre hamnbassängen;
- (b) Behandling av omhändertagna muddermassor för att möjliggöra borttransport av dessa till extern anläggning som har tillstånd till mottagning av sådana massor eller för nyttiggörande för anläggningsändamål, och utsläpp till hamnbassängen av returvatten från behandlingen av muddermassor.
- (c) Förstärkning av befintliga och anläggande av nya kajkonstruktioner;
- (d) Sprängning och muddring av bergklackar i hamnbassängen av säkerhetsskäl.

Vidare lämnas tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken till följande åtgärder

- (e) Anläggande av två separata invallningar, Oljehamnen och Grimskallen, och utfyllnad av material bakom invallningarna för iordningställande av ytterligare verksamhetsytor. I Oljehamnen får endast icke-förorenade massor i form av lera eller sprängsten användas som utfyllnadsmaterial. Andra muddermassor får användas i Oljehamnen endast om de är icke-förorenade. Med icke-förorenade massor avses massor med halter i nivå med bakgrundshalter i området som är opåverkade.
- (f) Sprängning och muddring av bergklackar i hamnbassängen som ett led i iordningställandet av verksamhetsytor enligt (e);
- (g) Utrivning av befintlig vågbrytare vid Grimskallen som ett led i iordningställandet av invallningen vid Grimskallen enligt (e).

Tillstånd lämnas också enligt 9 kapitlet miljöbalken till

- (h) Användning av omhändertagna och behandlade muddermassor som utfyllnadsmaterial (anläggningsändamål) vid iordningställandet av verksamhetsytor enligt (e), i den mån dessa inte har lämnats till extern anläggning som har tillstånd till mottagning av sådana massor. Muddermassor från etapp 1, se bilaga B (där angivet som Muddring Etapp 1), får inte användas som utfyllnadsmaterial vid iordningställande av verksamhetsytor utan ska lämnas till extern anläggning som har tillstånd till mottagning av sådana massor.

För verksamheten gäller följande villkor

1. Om inte annat framgår av nedan angivna villkor ska verksamheten - inbegripet åtgärder för att minska vatten - och luftföroreningar samt andra störningar för omgivningen - utformas och bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommunen uppgett eller åtagit sig i målet.
2. Undervattenssprängning ska ske huvudsakligen genom s.k. försiktig sprängning och föregås av fiskavvisande signal eller motsvarande. Muddring i småbåtshamnen ska ske under perioden november - mars och i övrigt i samråd med där berörda verksamhetsutövare. Vid muddring och andra grumlande arbeten i vatten ska följande gälla. Om muddring sker genom grävuddring ska miljöskopa användas. Om muddring sker genom sugmuddring ska inkapslat muddringshuvud användas.
- 2a. Vid grumlande arbeten i den inre hamnbassängen får månadsmedelvärdet av suspenderade ämnen i vattenmassan i inloppet till den inre hamnbassängen inte överstiga 20 mg/1 (turbiditet 10 FNU). I samma mätpunkter får dygnsmedelvärdet inte överstiga 50 mg/1 (turbiditet 25 FNU). Dygnsmedelvärdet ska innehållas 80 % av de dygn som muddring pågår för att villkoret ska anses uppfyllt. När muddring sker inom 100 meters avstånd från provtagningspunkten ska istället enbart villkor 2 d första stycket gälla. Med inloppet till den inre hamnbassängen avses området mellan koordinaterna N 6347850, E 589295 och N 6347600, **E 589580** (SWEREF99).

- 2b. Vid grulande arbeten i den yttre hamnbassängen får månadsmedelvärdet av suspenderade ämnen i vattenmassan i inloppet till den yttre hamnbassängen inte överstiga 20 mg/1 (turbiditet 10 FNU). I samma mätpunkter får dygnsmedelvärdet inte överstiga 50 mg/1 (turbiditet 25 FNU). Dygnsmedelvärdet ska innehållas 80 % av de dygn som muddring pågår för att villkoret ska anses uppfyllt. När muddring sker inom 100 meters avstånd från provtagningspunkten ska istället enbart villkor 2 d första stycket gälla. Med inloppet till den yttre hamnbassängen avses området mellan koordinaterna N 6348170, E 589630 och N 6348150, **E 589980** (SWEREF99).
- 2c. Vid grulande arbeten utanför den yttre hamnbassängen får dygnsmedelvärdet av suspenderade ämnen i vattenmassan 50 meter från arbetsplatsen inte överstiga 100 mg/1 (turbiditet 50 FNU). Under perioden 1 april - 15 juli får dygnsmedelvärdet inte överstiga 30 mg/1 (turbiditet 15 FNU). Skulle dygnsmedelvärdet överskridas ska grulande arbeten omedelbart avbrytas. De grulande arbetena får återupptas då värdet åter understiger respektive angivet värde.
- 2d. Utanför ett avstånd av 50 meter från mudderverk får dygnsmedelvärdet av suspenderade ämnen inte överstiga 100 mg/1 (turbiditet 50 FNU). Om siltgardiner eller motsvarande avskärmande anordningar används ska värdet gälla intill och utanför avskärmningen. Skulle dygnsmedelvärdet överskridas ska grulande arbeten omedelbart avbrytas. De grulande arbetena får återupptas då värdet åter understiger respektive angivet värde.

Vid muddring i Månskensviken (söder om linjen mellan koordinaterna (SWEREF99) N:6347530, E:588900 och N:6347575, E:589120) får dock dygnsmedelvärdet av suspenderad substans i vattenmassan omedelbart utanför området inte överstiga 50 mg/1 (turbiditet 25 FNU).

- 2e. Kontroll av värdena som följer av villkor 2a-2d ska ske genom provtagning av halten av suspenderade ämnen i vattenmassan eller genom provtagning med direktvisande mätinstrument för turbiditet (FNU). Korrelationen mellan turbiditet och halten suspenderade ämnen ska i sådant fall bestämmas genom regelbundna provtagningar under en begränsad tid.

3. Utsläpp av returvatten efter rening ska ske till ett område i hamnbassängen som är kringgärdat av dubbla geotextilskärmar med möjlighet att tillåta tryckutjämning vid fartygspassage enligt vad tillsynsmyndigheten bestämmer. Området ska eftermuddras sist och innan geotextilskärmarna avlägsnas

Med returvatten avses vatten från avvattning av muddermassor, uppsamlat vatten från ytor för hantering av muddermassor inom hamnområdet och överskottsvatten som uppkommer vid utfyllnad av Grimskallen.

- 3a. Halter av metaller och organiska ämnen i det returvatten som släpps till hamnbassängen får som begränsningsvärde baserat på 6-veckors rullande medelvärde inte överskrida värdena i nedanstående tabell.

Begränsningsvärdet är uppfyllt om värdena vid 8 av 10 mätningar uppfyller kravet. pH ska kontinuerligt vara i intervallet 6-9.

Ämne	Halt	Ämne	Halt
järn	<u>1</u> mg/ l	zink	<u>300</u> µg/l
arsenik	100 µg/l	nickel	<u>50</u> µg/l
kadmium	<u>5</u> µg/l	dioxiner	0,2 ng/l
koppar	100 µg/l	PCB7	0,4 µg/l
kvicksilver	<u>0,25</u> µg/l	TBT	<u>0,2</u> µg/l
bly	100 µg/l		

Provtagning av metaller och organiska ämnen ska ske flödesproportionellt med dagliga prover som förs till ett samlingsprov som analyseras med avseende på totalhalter var fjortonde dag förutsatt att halten av suspenderade ämnen understiger 25 mg/l (12,5 FNU). I annat fall ska proverna i stället analyseras varje vecka.

- 3b. Halten av suspenderade ämnen i det returvatten som släpps till hamnbassängen får som dygnsmedelvärde inte överstiga 25 mg/l (GF/A) mer än 8 veckor i följd eller totalt 12 veckor per år.

Provtagning av halten suspenderade ämnen får ske som kontinuerlig turbiditetsmätning. Värdet 25 mg/l anses då motsvara turbiditeten 12,5 FNU. Alternativt ska ett samlingsprov per dygn analyseras (GF/A) baserat på minst 3 prover per dag eller enligt vad tillsynsmyndigheten bestämmer.

- 3c. Andra flockningsmedel än de som anges i ansökan får användas efter godkännande av tillsynsmyndigheten. Sådant godkännande kan ges först efter utprovning genom försök och om användningen inte bedöms ge väsentligen ökad föroreningsspridning eller total miljöbelastning än vad som gäller för de flockningsmedel som anges i ansökan.
4. Invallningar för utfyllnadsområden ska konstrueras för att uppfylla Skredkommissionens anvisningar för långtidsbeständighet (Rapport 3:95). Invallningar som fylls ut med muddermassor ska på insidan förses med tätskikt eller partikelfilter. Partikelfilter ska utformas enligt vedertagna filterregler för dammbyggnad (Vattenfall 1988).
5. Muddermassor som används för konstruktionsändamål i utfyllnadsområdena ska läggas ut så att de efter konsolidering är belägna under Östersjöns medelvattenstånd i Oskarshamn och så att lakvattenbildningen inte beräknas bli större än 5 l/m² och år. Muddermassorna ska stabiliseras och förses med tätskikt. Överbyggnad av utfyllnadsområde ska utformas på ett sådant sätt att avledning av dagvatten från framtida verksamhetsytor, och andra ledningsgravar, är förberett eller inte kommer att försvåras.

6. Buller från verksamheten ska begränsas i enlighet med Naturvårdsverkets riktlinjer för buller från byggplatser. Pålning och stenläggning får endast utföras helgfri måndag till fredag mellan kl 07.00 och kl 20.00.
7. Skulle olägenheter i omgivningen uppkomma till följd av damning eller lukt ska effektiva åtgärder vidtas för att minimera olägenheten och tillsynsmyndigheten underrättas.
8. Flytande kemikalier och flytande farligt avfall ska förvaras skyddade från nederbörd på invallad och hårdgjord yta med möjlighet att samla upp eventuellt spill. Invallningen ska rymma den inom invallningen förvarade största behållarens volym plus 10 procent av övrig lagrad volym som förvaras inom invallningen.
9. För verksamheten ska finnas ett kontrollprogram. Programmet för respektive etapp ska ges in till tillsynsmyndigheten minst 12 veckor innan verksamheten får påbörjas. Tillsynsmyndigheten får dock, i samband med att den godkänner kontrollprogrammet, medge att verksamheten påbörjas tidigare.
10. Kommunen ska tillse att framtida nyttjare av ytor som tillskapats genom fyllning av förorenade sediment får information därom.
11. Vägbanken mellan oljehamnen och utfyllnadsområde Grimskallen ska utformas så att en effektiv vattenomsättning erhålls mellan områdena sydost och nordost om oljehamnen.
12. Efter arbetstidens slutförande ska han- och honplantor av blåstång aktivt planteras ut i grupper på bland annat de nyanlagda vallarna av sprängsten (Grimskallen m.fl.) För arbetet ska anlitas inom området sakkunnig personal. Arbetet ska ske i samverkan med tillsynsmyndigheten och Havs- och vattenmyndigheten. Uppföljning ska ske av åtgärdens ekologiska resultat över tiden.
13. Kommunen ska i samråd med tillsynsmyndigheten bedöma behovet av eftermuddring och till tillsynsmyndigheten lämna förslag på var eftermuddringen ska ske.
14. Kommunen ska bekosta och utföra ett långsiktigt uppföljningsprogram av de anläggningsdelar där förorenade muddermassor har använts för konstruktionsändamål. Uppföljningsprogrammet ska innefatta konstruktionens beständighet över tiden, spridningen av föroreningar och eventuella biologiska effekter till följd av detta till omgivande havsområde. Sammanställda resultat och analyser av programmet ska årligen redovisas till tillsynsmyndigheten för eventuella åtgärder. Programmet ska löpa under minst 30 år.

Mark- och miljööverdomstolen skjuter upp avgörandet av vilka villkor som ska gälla för stabilisering av muddermassorna vid Grimskallen och utformning och utförande av tätskikt över muddermassorna vid Grimskallen. Kommunen ska senast 8 månader från det att denna dom vunnit laga kraft till Mark- och miljödomstolen i Växjö redovisa följande utredningar samt förslag till villkor i de uppskjutna frågorna.

U1. Erfarenheter av olika behandlingsmetoder och tillvägagångssätt för att stabilisera de muddermassor som ska nyttiggöras för anläggningsändamål vid Grimskallen. Utredningen ska beskriva olika metoder (kemiska och mekanisk/fysikaliska) utifrån deras förutsättningar att säkerställa en stabil konstruktion och motverka utlakning av föroreningar. Beträffande kemisk stabilisering ska erfarenheter av olika stabiliseringsmedel och inblandningsförhållanden beskrivas. Arbetet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och Naturvårdsverket.

U2. Erfarenhet av materialval, utformning och utförande av tätskikt ovanpå stabiliserade muddermassor vid Grimskallen. Utredningen ska beskriva olika utföranden av tätskikt utifrån deras förutsättningar att säkerställa att skador på tätskiktet inte kan uppkomma till följd av sättningar och att lakvattenbildningen långsiktigt blir mindre än 5 l/m² per år. Arbetet ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och Naturvårdsverket.

Delegering

Mark- och miljödomstolen bemyndigar tillsynsmyndigheten att

- föreskriva om tryckutjämning enligt villkor 3,
- bestämma med vilken frekvens prover ska analyseras enligt villkor 3 b,
- godkänna och vid behov besluta om ytterligare villkor om andra flockningsmedel i behandlingsanläggningen för returvatten än vad som beskrivits i ansökan,
- godkänna den närmare utformningen av kontrollprogram för verksamheten,
- vid behov besluta om ytterligare villkor för lukt och buller,
- bedöma behovet av eftermuddring och besluta om villkor om var eftermuddring ska ske,
- bedöma och besluta om omfattningen av den redovisning som enligt villkor 14 ska lämnas till tillsynsmyndigheten.

Arbetstid

Den tid inom vilken de i denna dom tillståndsgivna arbetena ska vara utförda bestäms med stöd av 22 kap 25 § andra stycket miljöbalken till sju (7) år från den dag domen har

vunnit laga kraft. Om samtliga arbeten inte har utförts inom angiven tid, är hela tillståndet, enligt 24 kap 2§ miljöbalken, förfallet.

Igångsättningstid

Tillståndet enligt 9 kap. miljöbalken ska dock ha tagits i anspråk senast sju (7) år efter det att denna dom vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Anspråk på grund av oförutsedda skador ska, enligt 24 kap. 13 § miljöbalken, för att få tas upp till prövning framställas till mark- och miljödomstolen inom fem (5) år från arbetstidens utgång.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen ändrar inte den med stöd av 3 kap. förordningen (1998:940) om avgift för prövning och tillsyn enligt miljöbalken tidigare fastställda avgiften för målets prövning.

Fiskeavgift

Någon fiskeavgift, utöver täckning av kostnader för utplantering av blåstång och underhåll därav enligt villkor, ska inte utgå.

Verkställighetsförordnande

Mark- och miljööverdomstolens beslut den 30 januari 2013 att förordna att vidare åtgärder för verkställighet av mark- och miljödomstolens dom inte får ske (inhibition) ska fortsätta gälla.

Ersättningsyrkanden

Mark- och miljööverdomstolen avvisar Helene Pålssons och Reneé Josefssons yrkanden om ersättning för värdeminskning på fastighet.

Mark- och miljööverdomstolen avslår Maria Anderssons m.fl. yrkanden om ersättning för värdeminskning på fastighet.

Övrigt

Naturvårdsverkets och Mats Nilssons huvudmäns yrkande om avvisning av ansökan lämnas utan bifall, liksom övriga yrkanden som ej behandlats i det föregående.

Mark- och miljödomstolen erinrar om att i frågor om ändrade förhållanden för sjötrafiken och förändring av befintlig utmärkning ska anmälan, samråd och rapporter ske i enlighet med vad Transportstyrelsen och Sjöfartsverket anfört i målet. I vissa fall krävs även särskilt tillstånd av Transportstyrelsen.

Rättegångskostnader

Sökanden ska betala ersättning för rättegångskostnader till

1. Mats Nilssons huvudmän med etthundratiotusensjuttiofem (110 075) kronor, varav 76 875 kr avser ombudsarvode. Av beloppet avser 22 015 kr mervärdesskatt.
2. Havs- och vattenmyndigheten med 15 000 kr.

På beloppen ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag tills betalning sker.

Mark- och miljööverdomstolen avslår Maria Anderssons m.fl. yrkanden om ersättning för rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen.

Kommunen ska betala ersättning för Havs- och vattenmyndighetens rättegångskostnader i Mark- och miljööverdomstolen till och med 23 300 kr. På beloppet ska utgå ränta enligt 6 § räntelagen från denna dag till betalning sker.